

Ny rapport om arbetsplatsbibliotek

”Världens utmaning eller hopplöst fall?”, så kallar Nina Frid sin ”lägesrapport om arbetsplatsbibliotek i Sverige 2010”, som hon gjort på uppdrag av Regionbibliotek Stockholm. Den rubriken skulle kanske passa på utvecklingen av bokens ställning idag oavsett bibliotek, åtminstone ger de nya vindar som blåser anledning till en viss misströstan. Eller ska vi ta det som en utmaning?

Mats Myrstener

Hon citerar en anonym folkbildare från 1943, från boken *Mitt möte med boken* som menade att ”boken är ett vapen och en kraftkälla”, att ”all bildning (man kunde säga kunskap) bygger på boken”. Författaren från 1943 konstaterar sedan dystert att ”femtio procent (av befolkningen) läser inga böcker alls”, vilket han såg som en utmaning. Men det var då det.

Rapporten är ingen glädjekalkyl, tvärtom. Fortfarande, 67 år sedan ovanstående krigstida funderingar, läser femtio procent av männen inom LO-kollektivet inga böcker, vilket måste ses som ett stort misslyckande för socialdemokratisk kulturpolitik. De uppgifter som Nina Frid kan rapportera är också att många kommuner lagt ner, eller planerar att lägga ner, sina arbetsplatsbibliotek.

2004

Peter Almeruds rapport från 2004 menade att det fanns ca 1200 arbetsplatsbibliotek (men då räknade han även boksnurror där böckerna åtminstone byttes några gånger per år). Sedan dess har t.ex. Stockholms stadsbibliotek infört avgift på sin arbetsplatsutlåning, vilket gjort att många arbetsplatser dragit sig ur. Nina Frid pekar nu på att t.ex. några advokatbyråer i Stockholm abonnerar på sådana bibliotek. Inget ont i det, menar hon, men är det verkligen där behovet är som störst?

Den tidiga verksamheten byggde på idéer från 1970-talet om demokrati och kamp mot kommersialismen. Men redan på 1980-talet avtog utvecklingen menar Almerud, och sedan 1990-talet minskar den successivt, med minskade statliga och kommunala bidrag som följd.

Ingen verksamhet

Svarsfrekvensen för Nina Frids rapport är dyster, bara 88 av 290 kommuner har svarat. Man kan nog misstänka att de som inte svarat inte har någon verksamhet alls. T.ex. har Örebro kommun dragit ner sina arbetsplatsbibliotek, från ett fyrtiotal till ett enda. I Umeå hade man en stor utlåning på Volvo Umeverken, som idag avstannat trots entusiasternas gratis och ideella arbete. Stadsbiblioteket tar över 20.000 kr/år för sin service, endast två arbetsplatser använder sig av den.

Några undantag finns: Borås med 16 arbetsplatser, Skellefteå 5 (”Böcker på jobbet”), Malmö 20, Norrköping med ett 40-tal.

Positiva rapporter från LO är projekt som ”Läs för mig pappa”, som den borgerliga regeringen nu dragit in bidragen för. 2011 försvinner alla bidrag till ”Kultur i arbetslivet”. Även förlaget En bok för allas billigpocket har tappat sitt statliga bidrag. Tyvärr har kulturfrågor ingen framskjuten ställning inom LO heller. Det ser därför inte ljus ut för det läsfrämjande arbetet. På några

platser, som i Kristianstad, försöker Byggnadsfacket samarbeta med stadsbiblioteket, men det är närmast undantag.

Nina Frid för ett intressant resonemang om ”manlighet och läsning”. När hon talat med fackliga bokombud har hon reagerat på att man fortfarande talar sig varm för Ivar Lo-Johansson och Moa Martinson. Inget ont om Moa och Ivar, men det är kanske inte det LO-anslutna män och kvinnor vill läsa helst?! Man borde undersöka ordentligt var behoven finns och vad det är man söker för litteratur, menar Frid?

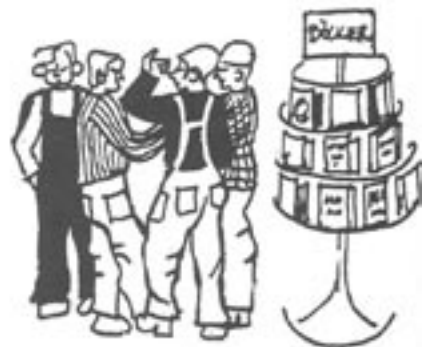
Svensk biblioteks förening menar att arbetsplatserna själva ska bekosta verksamheten. Men det har uppenbarligen fungerat dåligt. Folkbiblioteken måste i dessa knappa tider prioritera sina verksamheter, och arbetsplatserna kommer långt ner på agendan.

Utmaning eller...

uppgivenhet? Större samarbete, som i Kristianstad t.ex. Propagera ännu mer för skönlitteraturens kraft, ordet och pennans makt, menar Nina Frid. Kanske kommer hoppet, utmaningen, inte från folkbiblioteken längre, utan från vanliga läsare, bokälskare, läsfrämjare, arbetsplatser och bokcirklar?

Nina Frid tror i varje fall på *bokens och skriftspråkets inneboende kraft*. För när politiker i Nacka inte vill ta ansvar för sina folkbibliotek längre så finns det väl bara kvar ett hopp om att åtminstone några bibliotekarier av det rätta virket kan ta över verksamheten och utveckla den, ungefär som antikvariaten alltid fungerat som bokälskarnas bedagade tempel, när bokhandlarna nu försvinner en efter en?

Boken utsätts för allt starkare konkurrens från andra medier på folkbiblioteken idag. 1943 byggde i stort sett all kunskap på böcker, idag är det mera tveksamt. Vill det sig riktigt illa kan den gammaldags förpackningen boken i framtiden t.o.m komma att betraktas som det ”hopplösa fall” Nina Frid talar om vad gäller arbetsplatsbibliotekens läge idag?

Ill. ur bis 62-63 till artikeln *Arbetsplatsbibliotek, BHS och verkligheten*